

Oslo tingrett
Via Aktørportalen

Oslo, 23. november 2020
Sak nr.: 10514-501
Dok.nr.: 6DZLNQ6CFDSA V-51105754-842
Ansvarlig advokat: Emanuel Feinberg

STEVNING
TIL
OSLO TINGRETT

Saksøker: Dyrebeskyttelsen Norge (org. nr.: 971277475)
Øvre gate 7, 0551 Oslo

Prosessfullmektig: Advokat Emanuel Feinberg
Advokatfirmaet Glittertind AS
Postboks 1383 Vika, 0114 Oslo

Rettslig medhjelper: Advokatfullmektig Dagny Ås Hovind
Advokatfirmaet Glittertind AS

Saksøkte nr. 1: Norsk Kennel Klub (org. nr.: 937125577)
v/ styrets leder Jan-Helge Nordby
Postboks 52 Holmlia, 1201 Oslo

Saksøkte nr. 2: Norsk Cavalierklubb (org. nr.: 996057690)
v/ styrets leder Kari Skarpsno
Rønnålgarda 7, 2164 Skogbygda

Saksøkte nr. 3: Norsk Bulldog Klubb (org. nr.: 913338413)
v/ styrets leder Arne Øygarden
Vestre Skogbygdveg 669, 2370 Løten

Saksøkte nr. 4:

████████████████████
████████████████████
██

Saksøkte nr. 5:

[Redacted]

Saksøkte nr. 6:

[Redacted]

Saksøkte nr. 7:

[Redacted]

Saksøkte nr. 8:

[Redacted]

Saksøkte nr. 9:

[Redacted]

Saken gjelder:

Lovstridig avl av engelsk bulldog og cavalier king charles spaniel

1 INNLEDNING

Vi inngir med dette stevning på vegne av Dyrebeskyttelsen Norge mot Norsk Kennel Klub («**NKK**»), Norsk Cavalierklubb («**NCK**»), Norsk Bulldog Klubb («**NBK**») og oppdrettere av hunderasene cavalier king charles spaniel («**cavalier**») og engelsk bulldog.

Dyrebeskyttelsen Norge gjør gjeldende at avl av disse hunderasene er lovstridig. Rasene har i dag en så stor grad av alvorlige lidelser og helseutfordringer at videreføring av rasenes arveanlegg gjennom avl er i strid med dyrevelferdsloven § 25. Bestemmelsen forbyr videreføring av arveanlegg som påvirker dyrs fysiske og mentale funksjoner negativt, reduserer deres evne til å utøve naturlig atferd, eller vekker allmenne etiske reaksjoner.

Det har i svært lang tid vært et kjent og stort dyrevelferdsmessig problem at historisk og gjeldende hundeavlspraksis har avlet frem hunderaser med alvorlige helsemessige lidelser. Dyrevelferdsloven § 25 ble styrket i 2009 for å få bukt med problemet, men problemet er fortsatt vedvarende.

Det er en rekke hunderaser som i dag har et genetisk materiale som gjør det problematisk å videreføre arveanlegget i lys av dyrevelferdsloven § 25. Cavalier og engelsk bulldog er to av rasene som har svært alvorlige lidelser. Etter Dyrebeskyttelsen Norges syn er videreføring av dagens genmateriale (renraset) for disse hunderasene i strid med dyrevelferdsloven § 25. Selv om det kan finnes friske hunder innenfor disse rasene, er det ikke mulig – innenfor rasenes genmateriale – å avle frem hunder som har godt nok grunnlag til å unngå slike alvorlige helsemessige lidelser.

Engelsk bulldog lider særlig av alvorlige pusteproblemer som følge av for kort snute. Utviklingen av rasens kranium fra 1900 til 1990 er godt egnet til å illustrere problemene avl på ekstreme eksteriørtrekk har ført med seg:

photograph by Natural History Museum Bern

Cavalier er på sin side blant annet avlet med en skalle som er for liten for hundens hjerne, slik at denne presser seg mot – og tidvis ut av – bakhodet og mot ryggraden til hunden, som kan medføre en alvorlig og vedvarende smertefull tilstand.

Dyrevelferdsloven § 25 retter seg primært mot oppdrettere (den som driver avl). Det er følgelig ulovlig for oppdrettere i Norge å avle cavalier og engelsk bulldog. Selv om oppdretter er primæransvarlig etter loven, mener Dyrebeskyttelsen Norge at organisasjonene Norsk Kennel Klub, Norsk Cavalierklubb og Norsk Bulldog Klubb har et langt større ansvar. NKK er den overordnede

organisasjonen for forvaltning av rasehunder i Norge. NKK utformer og håndhever NKKs avlsstrategi og etiske grunnregler for avl og oppdrett, aksepterer registrering av disse rasene i sine registre, tilrettelegger for salg, og godkjenner raseklubbens rasespesifikke avlsstrategi. NKK holder i tillegg avlskurs for oppdrettere av rasene. NCK og NBK forvalter på sin side rasenes rasestandard, utformer rasespesifikk avlsstrategi for rasen, utformer og håndhever regler og retningslinjer for avl av rasene de har ansvaret for, og bestemmer avlstiltak. Klubbene er dermed premissleverandører og tilretteleggere for den lovstridige avlen. Uten klubbene ville ikke dette avlsregimet eksistert. Det er derfor sentralt å få fastslått at avl av cavalier og engelsk bulldog er i strid med dyrevelferdsloven § 25 overfor disse organisasjonene. Dyrebeskyttelsen Norge vil på denne bakgrunn også nedlegge fastsettelsespåstand overfor disse organisasjonene for å få fastslått at avlen er lovstridig.

NKK har i forutgående dialog vist til at de ikke selv avler hunderasene og derfor uansett ikke selv handler i strid med loven. På den bakgrunn, samt av rettskrafts hensyn og for å konkretisere den ulovlige avlen som skjer fremmer Dyrebeskyttelsen Norge også krav mot oppdrettere, som de primæransvarlige etter dyrevelferdsloven. Dyrebeskyttelsen Norge har vært i kontakt med flere aktive oppdrettere i Norge, og har fremmet krav mot de mest sentrale oppdretterne av de tre rasene. Dette vil samtidig bidra til å konkretisere den ulovlige avlen som foregår.

Dyrebeskyttelsen Norge har forsøkt å ha en dialog med oppdretterne om deres avlspraksis, men har så langt ikke fått svar på konkrete spørsmål. Valget av oppdrettere er derfor basert på en gjennomgang av offentlig tilgjengelig informasjon om avl og oppdrett, blant annet via NKKs datasystem dogweb, hvor oppdrettere registrerer sine kull og informasjon om disse. Dyrebeskyttelsen Norge har valgt de oppdretterne av cavalier og engelsk bulldog som fremstår mest aktive. Det er også lagt vekt på hvilke oppdrettere som er tilknyttet raseklubbene gjennom verv. Også overfor oppdretterne vil det bli nedlagt fastsettelsespåstand for å få fastslått at avlen er lovstridig.

Dyrebeskyttelsen Norge forstår partenes korrespondanse (punkt 5 nedenfor) dithen at NKK har tatt en overordnet og koordinerende rolle på vegne av NKK, raseklubbene og oppdretterne. Dyrebeskyttelsen Norge ser dette som en hensiktsmessig ordning i saksforberedelsen.

I det følgende vil vi først gi en overordnet beskrivelse av saken (punkt 2), før vi vil gi en nærmere beskrivelse av sakens parter (punkt 3). Vi vil så omtale enkelte særskilte prosessuelle forhold (punkt 4) og partenes forutgående korrespondanse (punkt 5). Deretter vil vi redegjøre for de faktiske forhold i saken (punkt 6) og sakens rettslige anførsler (punkt 7).

2 OVERORDNET OM SAKEN

Det har lenge vært et velkjent problem at flere hunderaser over tid har blitt avlet frem på en slik måte at hundene utsettes for alvorlige helsemessige lidelser. Problemet er i korte trekk todelt:

For det *første* har langvarig avl på ekstreme eksteriørtrekk (rasens karakteristiske utseende) i seg selv gitt flere raser helseproblemer. Dette har i verste fall gitt store smerter, og forhindrer individene fra å utøve sine naturlige funksjoner, som for eksempel å puste, gå og føde naturlig.

For det *andre* har det, for å oppnå det ønskede ytre, vært brukt nært slektskap i avlen. Ettersom nært beslektede individer typisk har et likere utseende, har dette gitt større sannsynlighet for at ønskede karakteristiske trekk gjenfinnes i avkommet. Slik innavl øker samtidig sannsynligheten for at sykdomsbærende gener havner sammen. Dette kan utløse genbestemte effekter. Flere raser sliter også med nedarvede multigenetiske lidelser, for eksempel i form av hjertefeil og nevrologiske lidelser. Denne innavlen har ført til at flere raser har et svært begrenset gjenværende genetisk materiale.

Selv om disse alvorlige og uakseptable helsemessige konsekvensene av historisk og gjeldende raseavlspraksis har vært kjent i lang tid, har det ikke blitt satt inn effektive tiltak for å få bukt med problemene. På grunn av det manglende genetiske mangfoldet i de alvorligst rammede rasene, kan situasjonen i liten grad avhjelpes gjennom videre avl innenfor rasene.

Slik Dyrebeskyttelsen Norge ser det har utviklingen gått så langt for en rekke hunderaser at det å videreføre rasene i deres *nåværende form* – innenfor rasens gjenværende genetiske materiale – skjer i strid med dyrevelferdsloven § 25. Særlig lider hunderasene cavalier king charles spaniel og engelsk bulldog i dag av så store helseutfordringer at det å videreføre disse rasene – uten å krysse inn en annen frisk rase – er lovstridig. Slik avl fører uunngåelig til en uakseptabel høy risiko for avkom med alvorlige lidelser.

3 NÆRMERE OM SAKENS PARTER

3.1 Dyrebeskyttelsen Norge

Dyrebeskyttelsen Norge er Norges største landsdekkende dyrevernorganisasjon. Organisasjonen ble stiftet i 1859, og har ca. 9000 medlemmer og 27 lokalavdelinger fordelt over hele landet.

Dyrebeskyttelsen Norges formål er å fremme og sikre dyrs rettigheter og velferd. Dette gjøres gjennom informasjon- og påvirkningsarbeid og direkte hjelp til dyr i nød. Organisasjonen arbeider videre for at dyr skal ha respekt og anerkjennelse for sin egenverdi uavhengig av sin nytteverdi for mennesker, og at deres grunnleggende rettigheter og artsspesifikke behov ivaretas.

Dyrebeskyttelsen Norges vedtekter gir nærmere informasjon om organisasjonen:

Bilag 1: Vedtekter for Dyrebeskyttelsen Norge

3.2 Norsk Kennel Klub

Norsk Kennel Klub er den landsdekkende hovedorganisasjonen for hundeeiere i Norge og har det overordnede ansvaret for hundeavl og hunderaser i Norge. NKK er samtidig en paraplyorganisasjon for 264 selvstendige klubber og forbund (tall fra 2016) knyttet til den enkelte hunderase og den nærmere forvaltningen av denne.

Organisasjonens formål er å *«ivareta hundens og hundeholdets interesser i Norge, samt å bidra til å fremme positive aktiviteter med hund og hundesport, samt forvaltningen av den enkelte hunderase. NKK skal også arbeide for etisk riktig behandling av hunder, og for at avl skjer i ønsket retning, både*

når det gjelder rasestandard, bruksegenskaper og rasenes sunnhet.», jf. organisasjonens formålsparagraf § 1-2 i «Lover for Norsk Kennel Klub»:

Bilag 2: Lover for Norsk Kennel Klub, revisjon av 5.11.2018

3.3 Norsk Cavalierklubb og Norsk Bulldog Klubb

Norsk Cavalierklubb er den spesifikke raseorganisasjonen for cavalier i Norge. Norsk Bulldog Klubb er raseorganisasjonen med ansvar for engelsk bulldog. Oppdrettere av rasene er medlem av klubbene. Klubbene er egne juridiske enheter, som samtidig er underlagt Norsk Kennel Klubs lover og bestemmelser. NCK og NBK er ansvarlige for forvaltningen av rasen i Norge, og for utvikling og oppdatering av rasespesifikk avlsstrategi (RAS). Denne må imidlertid godkjennes av NKK.

NCK og NBK fastsetter regler og retningslinjer for avl av rasene og medlemmer av klubbene er forpliktet til å følge disse. Klubbene anbefaler og gir råd knyttet til avl og avlstiltak for rasen. I tillegg til NKK kontrollerer også klubbene at avlsdyr oppfyller krav til avl fastsatt i regelverket.

Vi vedlegger «Lover for Norsk Cavalierklubb» vedtatt av årsmøtet den 27. april 2019, og «Lover for Norsk Bulldog Klubb av 18. mai 2018. Dette er de sist oppdaterte versjonene som ligger tilgjengelig på nettet:

Bilag 3: Lover for Norsk Cavalierklubb av 27.04.2019

Bilag 4: Lover for Norsk Bulldog Klubb av 18.05.2018

Det er styreleder som i utgangspunktet er klubbens stedfortreder og som skal motta stevningen, jf. tvisteloven § 2-5, jf. domstolloven § 191. Ut fra raseklubbens egen informasjon på nettsidene har vi lagt til grunn at det er oppgitt styreleder på nettsidene som skal motta stevningen. For NBK er dette Arne Øygarden (Steinar Eriksen fremgår som styreleder på proff.no, men dette fremstår ikke oppdatert i tråd med øvrig tilgjengelig informasjon). For NCK er dette Kari Skarpsno.

3.4 [REDAKERT]

[REDAKERT] driver med oppdrett og avl av cavalier. [REDAKERT] har [REDAKERT] valper registrert på kennelnavnet i dogweb, og har hatt kull hvert år siden [REDAKERT]. Siste registrerte kull var den [REDAKERT]. Kennelen står på den oppdaterte listen over oppdrettere i Norge på NCKs nettsider, som tilsier at avl drives aktivt. Ifølge nettsidene til [REDAKERT] var det ventet kull [REDAKERT]. Det fremgår også på nettsidene at [REDAKERT] har vært engasjert i NCK i flere verv og roller.

3.5 [REDAKERT]

[REDAKERT] driver gjennom [REDAKERT] med oppdrett og avl av cavalier, og har drevet oppdrett siden [REDAKERT]. [REDAKERT] hadde [REDAKERT] kull i [REDAKERT], og har hatt [REDAKERT] kull hittil i 2020. Siste registrerte kull var [REDAKERT]. Kennelen står på den oppdaterte listen over oppdrettere i Norge på NCKs nettsider. I tillegg til det høye antallet kull tilsier dette at avl drives aktivt. [REDAKERT] er [REDAKERT] i NCK.

3.6

■■■■■■ driver oppdrett og avl av cavalier gjennom ■■■■■■ og har svært mange valper registrert på kennelnavnet i dogweb, ■■■■■■ har drevet oppdrett siden ■■■■■■, og har ■■■■■■ registrerte kull i ■■■■■■, hvorav det siste var ■■■■■■■■. Kennelen står på den oppdaterte listen over oppdrettere i Norge på NCKs nettsider, som tilsier at avl drives aktivt. ■■■■■■ er tidligere ■■■■■■ i NCK og har også sittet i ■■■■■■

3.7

■■■■■■ driver ■■■■■■■■ med oppdrett og avl av engelsk bulldog. Ut fra dogweb har ■■■■■■ hatt kull jevnlig siden ■■■■■■ og hadde ■■■■■■ kull i ■■■■■■. Ut fra nettsidene har det vært minst ■■■■■■ kull i ■■■■■■, senest ■■■■■■■■. ■■■■■■■■ står på den oppdaterte listen over oppdrettere på NBKs nettsider. Det fremgår også på nettsidene at ■■■■■■ er ■■■■■■ av NBK ■■■■■■■■ og sitter i ■■■■■■■■ i raseklubben.

3.8

■■■■■■ driver ■■■■■■■■ og oppdrett og avl av engelsk bulldog. Ut fra nettsidene har det vært ■■■■■■ kull i ■■■■■■, ■■■■■■ kull i ■■■■■■ og det planlegges ytterligere kull ■■■■■■■■. ■■■■■■■■ står på den oppdaterte listen over oppdrettere på NBKs nettsider. Det fremgår også på nettsidene at ■■■■■■ er ■■■■■■ i ■■■■■■■■, og sitter i ■■■■■■■■ i raseklubben.

3.9

■■■■■■ driver gjennom ■■■■■■■■ oppdrett og avl av engelsk bulldog i stor skala. Ut fra dogweb har ■■■■■■ hatt kull tilnærmet årlig siden ■■■■■■, og har hatt ■■■■■■ kull hittil i ■■■■■■. Ut fra nettsidene er det planlagt ytterligere ■■■■■■ kull i ■■■■■■. ■■■■■■■■ står på den oppdaterte listen over oppdrettere på NBKs nettsider. ■■■■■■■■ har vært aktiv i ulike verv og roller i NBK avdeling engelsk tidligere.

4 PROSESSUELLE FORHOLD

4.1 Generelt

Søksmålsvarsel ble sendt den 17. september 2020. Vedlagt søksmålsvarselet var et utkast til stevning. Dette var likelydende til alle, og legges her kun ved søksmålsvarselet til NKK.

- Bilag 5:** Søksmålsvarsel til NKK vedlagt stevningsutkast av 17.09.2020
- Bilag 6:** Søksmålsvarsel til Norsk Cavalier Klubb av 17.09.2020
- Bilag 7:** Søksmålsvarsel til Norsk Bulldogklubb av 17.09.2020
- Bilag 8:** Søksmålsvarsel til kennel ■■■■■■■■ av 17.09.2020
- Bilag 9:** Søksmålsvarsel til kennel ■■■■■■■■ av 17.09.2020
- Bilag 10:** Søksmålsvarsel til kennel ■■■■■■■■ av 17.09.2020
- Bilag 11:** Søksmålsvarsel til kennel ■■■■■■■■ av 17.09.2020
- Bilag 12:** Søksmålsvarsel til kennel ■■■■■■■■ av 17.09.2020
- Bilag 13:** Søksmålsvarsel til kennel ■■■■■■■■ av 17.09.2020

Saken gjelder ikke formuesverdier og forlikrådsbehandling er derfor ikke nødvendig, jf. tvl. § 6-2. Stevningen sendes til tingretten.

Dyrebeskyttelsen Norge er alltid åpen for dialog, og vil derfor ikke avvise rettsmekling.

4.2 Verneting og subjektiv kumulasjon

Norsk Kennel Klub har sitt registrerte hovedkontor og dermed sitt alminnelige verneting i Oslo, jf. tvl. § 4-4 (3). Norsk Cavalierklubb har vedtektsfestet verneting i Oslo, jf. klubbens «lover» vedtatt på årsmøte den 27. april 2019 § 1-1 (se bilag 3). Det samme følger av Norsk Bulldog Klubbs «lover» av 18. mai 2018 § 1-1 (se bilag 4). Saken reises for Oslo tingrett.

Vilkårene for subjektiv kumulasjon er oppfylt for de øvrige saksøkte, jf. tvl. § 15-2 (1) bokstav a, jf. § 15-1. Det er tale om krav som hører under norsk domsmyndighet, domstolen er rett verneting for mer enn ett av kravene, og kravene kan behandles med samme sammensetning og etter de samme saksbehandlingsregler. Det er også så nær sammenheng mellom kravene at de bør behandles i samme sak, jf. tvl. § 15-2 (1) bokstav b.

4.3 Nærmere om søksmålsbetingelsene i tvisteloven § 1-3, jf. § 1-4

4.3.1 Innledning

Tvisteloven § 1-3 regulerer de alminnelige betingelsene for å reise søksmål, herunder krav til søksmålgjenstand, partstilknytning og søksmåls situasjonen. Det følger av tvl. § 1-3 (1) at «*det kan reises sak for domstolene om rettskrav*». Det følger videre av tvl. § 1-3 (2) at den som reiser saken må påvise «*et reelt behov for å få kravet avgjort i forhold til saksøkte*». Vurderingen av om det foreligger et slikt reelt behov avgjøres basert på en samlet vurdering av kravets «*aktualitet*» og «*partenes tilknytning til det*».

Tvisteloven § 1-3 er en rettslig standard, og det er en glidende overgang mellom vilkårene som oppstilles. Det avgjørende er en konkret vurdering av de aktuelle omstendigheter i den enkelte sak, jf. Ot. prp. nr. 51 (2004-2005) s. 363-364.

Det følger videre av tvisteloven § 1-4 (1) at «*Foreninger og stiftelser kan reise søksmål i eget navn om forhold som det ligger innenfor organisasjonens formål og naturlige virkeområde å ivareta, når vilkårene ellers i § 1-3 er oppfylt*». Bestemmelsen utvider søksmålsadgangen for organisasjoner, og skal gi et sikkert grunnlag for representative søksmål for å ivareta allmenne og ideelle interesser, jf. Ot. prp. nr. 51 (2004-2005) s. 366.

Nedenfor vil det redegjøres for at saken gjelder et «rettskrav» (punkt 4.3.2), at Dyrebeskyttelsen har et «reelt behov» for rettsavklaring (punkt 4.3.3), og at dette gjelder «i forhold til saksøkte» (punkt 4.3.4).

4.3.2 Saken gjelder et «rettskrav»

Det er den klare hovedregel at krav som reguleres av rettsregler er «rettskrav», jf. Ot. prp. nr. 51 (2004-2005) s. 364. I Rt. 1998 s. 607 på s. 611 uttalte Høyesterett at det avgjørende er hvorvidt kravet er «er gjenstand for eller undergitt rettslig vurdering».

Hvorvidt avl og tilrettelegging for avl av disse hundrasene er ulovlig, beror på en vurdering av rettsreglene i dyrevelferdsloven § 25. Etter Dyrebeskyttelsen Norges syn er det klart at saken gjelder et rettskrav i tvistelovens forstand.

Motpartene har i forutgående korrespondanse innvendt at det likevel ikke foreligger et rettskrav, fordi rettsreglene kravet bygger på ikke har fått utslag i et konkret vedtak overfor NKK, raseklubber eller oppdrettere.

Det er fremhevet i forarbeidene at det bør være adgang til å gå til søksmål om bruken av generelle normer i lovgivningen på konkrete saksforhold, også der denne normen *kan* konkretiseres gjennom forvaltningsvedtak:

Et annet eksempel hvor det bør være adgang til søksmål, gjelder anvendelsen av generelle normer i lovgivningen på konkrete saksforhold, for eksempel lovfestede aktsomhets- eller hensynsregler. Til dels er overtredelse av slike regler gjort straffbar, som produktkontrollloven 11. juni 1976 nr. 79 § 3, og kan da danne grunnlag for strafforfølgning. Men uansett om det er tilfellet, bør håndheving kunne skje ved sivil søksmål. En slik søksmålsadgang er av betydning også for arbeidet med å konsentrere straffhåndhevingen om alvorligere straffbare forhold, som departementet er i gang med gjennom Ot.prp.nr.90 (2003–2004) om ny straffelov og oppfølgingen av Sanksjonsutvalgets utredning NOU 2003:15. Søksmålsadgangen bør være til stede så sant søksmålssituasjonen og partstilknytningen tilsier det, også der den generelle normen normalt forventes konkretisert gjennom vedtak av et forvaltningsorgan. Dette bør gjelde generelt, og ikke bare for eksempel på miljøområdet, der en sak om anvendelsen av den generelle aktsomhetsnorm i skogbruksloven § 16 ble avvist (Rt-2003-1630) enda blant annet Århuskonvensjonen 25. juni 1998 om rett til innsyn i miljøopplysninger og domstolsprøving gir en særlig grunn til søksmålsadgang på dette området. (vår understrekning).

Kjennelsen i Rt. 2003 s. 1630 omtalt i avsnittet ovenfor gjaldt et søksmål fra Naturvernforbundet mot en privat skogeier for overtredelse av skogvernlovgivningen. Høyesterett avviste saken på grunn av manglende rettslig interesse. Kjennelsen var tvilsom allerede da den falt, og er senere kritisert, blant annet i forarbeidsuttalelsen ovenfor. Det er også lagt til grunn i juridisk teori at rettssetningen fra Rt. 2003 s. 1630 ikke kan opprettholdes, se Skoghøy (2017) «Tvisteløsning» s. 394-395.

Det er ikke avgjørende for adgangen til et sivil rettsshåndhevelsessøksmål at normen *kunne vært* anvendt gjennom forvaltningsvedtak. Det er heller ikke avgjørende at overtredelse av dyrevelferdsloven er straffbart. Det avgjørende er om søksmålssituasjonen og partstilknytningen tilsier at saken fremmes, jf. tvl. § 1-3, jf. § 1-4.

Mattilsynet utøver ikke sin kontrollfunksjon etter dyrevelferdsloven § 25 for rasehundavl. Mattilsynet har selv etterlyst en avklaring av rettsregelen i dyrevelferdsloven § 25:

Bilag 14: Mattilsynets presentasjon på Dyrenes dag, av 04.10.2013

Slik det fremgår av Mattilsynets presentasjon, finnes det ingen eksempler på offentlig håndheving av dyrevelferdsloven § 25 i Norge. Mattilsynet uttrykte samtidig usikkerhet knyttet til hvem et slikt vedtak skulle rettes mot og hvilke grenser § 25 oppstiller.

Mattilsynets manglende oppfølging av sin kontrollfunksjon og håndhevingskompetanse hindrer ikke at Dyrebeskyttelsen Norge går til søksmål for å få fastslått det rettslige innholdet av dyrevelferdsloven § 25. Det understreker tvert imot den generelle og prinsipielle interessen i å få fastslått hvilken beskyttelse som ligger i dyrevelferdsloven § 25. Det er et samfunnsmessig behov for at Dyrebeskyttelsen Norge reiser sak mot de saksøkte for å få fastslått innholdet i – og grensene for – reglene om forsvarlig hundeavl.

4.3.3 Dyrebeskyttelsen har et «reelt behov» for rettsavklaring

Etter tvisteloven § 1-3 annet ledd må den som reiser saken påvise et «reelt behov for å få kravet avgjort i forhold til saksøkte». Vurderingen skal gjøres ut fra en samlet vurdering av «kravets aktualitet» og «partenes tilknytning» til dette. I forarbeidene til tvisteloven går det blant annet frem at dersom det foreligger et rettslig spørsmål eller reell rettsuvisshet av aktuell betydning for saksøkeren må søksmålet fremmes, jf. Ot. prp. nr. 51 (2004-2005) s. 365.

Dyrebeskyttelsen Norge arbeider for å fremme og sikre dyrs rettigheter og velferd, jf. Dyrebeskyttelsen Norges vedtekter § 2. Spørsmålet om avl av spesifikke hunderaser i Norge er ulovlig ligger i kjernen av de dyreverninteresser organisasjonen arbeider for å beskytte. Søksmålet ligger klart innenfor organisasjonens formål og naturlige virkeområde. Dyrebeskyttelsen Norge har derfor anledning til å reise søksmålet i eget navn, jf. tvl. § 1-4, og Skoghøy (2017) «Tvisteløsning» s. 460-461.

Dyrebeskyttelsen Norge mener det er lovstridig å avle hunderasene engelsk bulldog og cavalier king charles spaniel, fordi disse rasene har en så stor grad av helsemessige lidelser at videreføring av deres arveanlegg er i strid med dyrevelferdsloven § 25. Det er også ulovlig å medvirke til slik avl. Det gjelder uavhengig av om det avles og veiledes med et mål om å bedre rasenes helsesituasjon på sikt.

Slik Dyrebeskyttelsen Norge forstår svarene de har mottatt fra NKK, raseklubber og oppdrettere, bestrides denne forståelsen. Avlen som søkes kjent ulovlig pågår. Ettersom de saksøkte ikke deler Dyrebeskyttelsen Norges forståelse av at avlen strider med dyrevelferdsloven § 25, er det høyst sannsynlig at den vil fortsette i fremtiden. Det foreligger dermed en reell rettsuvisshet om innholdet i dyrevelferdsloven § 25 og grensene denne oppstiller for forsvarlig avl. Mattilsynets manglende oppfølging, og uttalte usikkerhet rundt bestemmelsens rekkevidde understreker dette.

Dyrebeskyttelsen Norge har på denne bakgrunn et reelt og aktuelt behov for rettsavklaring.

4.3.4 De saksøktes søksmålstilknytning

4.3.4.1 Overordnet

Dyrebeskyttelsen Norge må også ha et behov for å få kravet «avgjort i forhold til saksøkte», jf. § 1-3 annet ledd.

De saksøkte oppdretterne «driver avl» av rasene cavalier og engelsk bulldog, jf. dyrevelferdsloven § 25. De er ansvarlige for aktiviteten som Dyrebeskyttelsen mener er ulovlig, og det er naturlig at søksmålet rettes mot disse.

Det er videre riktig og naturlig å rette søksmålet også mot raseklubbene og Norsk Kennel Klub som de overordnede ansvarlige instanser for avl av disse rasene, og generelt for hundeavl i Norge. Det antas at både raseklubbene og NKK har en interesse i at sakens prinsipielle spørsmål behandles, både på egne og sine medlemmers vegne.

Motpartene har i korrespondanse hevdet at ingen av dem er rett saksøkt. Dette ble begrunnet med at dersom Dyrebeskyttelsen Norge har et tilstrekkelig behov for rettslig avklaring, må belastningen tas «av den som har gitt regelen», jf. uttalelser i NOU 2001:32 s. 192. Vi antar at dette er en henvisning til statlige myndigheter.

Sitatet det vises til gjelder situasjoner der myndighetene har gitt en forskrift, og hvor spørsmålet er om forskriften i seg selv er gyldig. I slike situasjoner mente Tvistemålsutvalget at avgjørelsen i Rt.1984 s. 1488 (Burhøns I) var uheldig. Dette synspunktet er fulgt opp i proposisjonen, jf. Ot. prp. nr. 51 (2004-2005) s. 141-142. Poenget var å forhindre at legalitetsprøving av forskrifter ble tvunget inn i mindre hensiktsmessige former. Denne saken gjelder ikke gyldigheten av en forskrift, men hvorvidt en pågående avlspraksis er i strid med dyrevelferdsloven § 25. Det foreligger ingen forskrift fra departementet som regulerer avl av familiedyr nærmere. Det er altså ikke «gitt noen regel» utover det som følger av dyrevelferdsloven. Uttalelsen i NOU 2001:32 er dermed ikke direkte relevant.

Vi vil behandle de forskjellige saksøktes søksmålstilknytning særskilt nedenfor.

4.3.4.2 Norsk Kennel Klub

Det er både riktig og naturlig å rette søksmålet mot Norsk Kennel Klub som den overordnede avls- og interesseorganisasjonen for hunderaser i Norge.

NKK fastsetter de overordnede regler og retningslinjer for avl av rasehunder som oppdretterne og raseklubbene hevder å følge. NKK pålegger også raseklubbene å utarbeide en rasespesifikk avlsstrategi som ligger til grunn for avlen, og godkjenner disse dokumentene. NKK holder kurs for oppdretterne i avl og oppdrett i tråd med NKKs regler og retningslinjer. I tillegg administrerer NKK formidling og registrering av valpekull og eierskifte, og avgjør hvilke hunder som ikke kan brukes til avl, dersom man ønsker registrering i NKK.

En dom mot NKK i denne saken vil nødvendigvis måtte påvirke dere virksomhet knyttet til disse hunderasene.

4.3.4.3 Norsk Cavalierklubb og Norsk Bulldog Klubb

NCK er ansvarlig for forvaltningen av rasen cavalier, og er ansvarlig for utarbeidelse og oppdatering av rasespesifikk avlsstrategi (RAS) for denne. NBK har det samme ansvaret for rasen engelsk bulldog.

NCK og NBK fastsetter regler og retningslinjer for avl av rasene de forvalter, og medlemmer av klubbene er forpliktet til å følge disse. Klubbene anbefaler og gir råd knyttet til avl og avlstiltak for rasen. NCK har opprettet et avlsråd som veileder medlemmene i deres avlspraksis. NBKs Sunnhetsutvalg gir på sin side råd knyttet til helseundersøkelser og helseproblemer i rasen.

I tillegg til NKK kontrollerer også klubbene at avlsdyrene oppfyller krav til avl fastsatt i regelverket. Raseklubbene har en helt sentral rolle i forvaltningen av rasen, og har stor påvirkning på hvilke dyr som brukes i avl. Det er derfor naturlig og riktig at søksmålet rettes mot disse.

Som for NKK vil en dom mot NCK og NBK nødvendigvis få betydning for deres virksomhet knyttet til avl av cavalier og engelsk bulldog.

4.3.4.4 Oppdretterne

Slik det fremgår av presentasjonen av sakens parter i punkt 3 og nærmere av punkt 3.4-3.9 driver oppdretterne avl og oppdrett av rasene cavalier king charles spaniel og engelsk bulldog i stor skala i Norge. Denne aktiviteten rammes direkte av bestemmelsen i dyrevelferdsloven § 25.

4.3.5 Oppsummering

På denne bakgrunn anses det klart at Dyrebeskyttelsen Norge har et reelt og aktuelt behov for å få kravet avgjort overfor de saksøkte. Søksmålsbetingelsene er oppfylt.

5 PARTENES KORRESPONDANSE

Dyrebeskyttelsen Norge sendte 3. februar 2020 et brev til NKK og utvalgte oppdrettere med en grundig redegjørelse for sitt syn hvorfor avl av cavalier og engelsk bulldog er lovstridig. Brevene i dette punktet vedlegges uten bilag, fordi de samme bilagene er inntatt i stevningen.

- Bilag 15:** Brev til NKK av 03.02.2020
- Bilag 16:** Brev til [redacted] av 03.02.2020
- Bilag 17:** Brev til [redacted] av 03.02.2020
- Bilag 18:** Brev [redacted] av 03.02.2020
- Bilag 19:** Brev til [redacted] av 03.02.2020

NKK besvarte brevet kort i e-post med beskjed om at de ikke ville kommentere innholdet ytterligere:

- Bilag 20:** E-post fra NKK vedrørende Dyrebeskyttelsen Norges brev av 19.02.2020

I brevene til oppdretterne stilte Dyrebeskyttelsen Norge flere konkrete spørsmål knyttet til de ulike oppdretternes avlspraksis. Ingen av oppdretterne besvarte disse spørsmålene. Vi vedlegger en e-post mottatt fra [REDACTED]

Bilag 21: E-post fra [REDACTED] av 27.02.2020

På bakgrunn av svaret henvendte Dyrebeskyttelsen Norge seg til NKK for å få opplyst om organisasjonen hadde bedt oppdretterne om å la være å svare, og om NKK hadde til hensikt å besvare spørsmålene på vegne av oppdretterne:

Bilag 22: E-post til NKK av 02.03.2020

NKK besvarte ikke denne e-posten.

Dyrebeskyttelsen Norge sendte deretter et oppfølgingsbrev til NKK og oppdretterne den 27.april 2020. I brevet gjentok Dyrebeskyttelsen Norge sine konkrete spørsmål til oppdretterne knyttet til deres avlspraksis. Til NKK ble spørsmålet om NKK hadde til hensikt å besvare spørsmålene på vegne av oppdretterne fremsatt på nytt:

Bilag 23: Brev til NKK av 27.04.2020

Bilag 24: Brev til [REDACTED] av 27.04.2020

Bilag 25: Brev til [REDACTED] av 27.04.2020

Bilag 26: Brev til [REDACTED] av 27.04.2020

Bilag 27: Brev til [REDACTED] av 27.04.2020

NKK har ikke besvart dette brevet. Vi mottok svar fra noen oppdrettere:

Bilag 28: E-post fra [REDACTED] av 06.05.2020

Bilag 29: E-post fra [REDACTED] av 07.05.2020

De øvrige saksøkte som mottok dette brevet har ikke besvart henvendelsen.

Den 5. august 2020 sendte vi brev til ytterligere seks oppdrettere, og til Norsk Cavalierklubb og Norsk Bulldog Klubb. Bilagene til brevene er inkludert i stevningen, og brevene fremlegges derfor uten bilag:

Bilag 30: Brev til Norsk Cavalierklubb av 05.08.2020

Bilag 31: Brev til Norsk Bulldog Klubb av 05.08.2020

Bilag 32: Brev til [REDACTED] av 05.08.2020

Bilag 33: Brev til [REDACTED] av 05.08.2020

Brevene ble ikke besvart. Dyrebeskyttelsen Norge sendte deretter 17. september 2020 brev med søksmålsvarsel til NKK, Norsk Cavalierklubb, Norsk Bulldog Klubb og til oppdretterne (se pkt. 4.1). Vi mottok tilnærmet likelydende svar på dette:

- Bilag 34:** Svar på søksmålsvarsel fra NKK av 02.10.2020
Bilag 35: Svar på søksmålsvarsel Norsk Bulldog Klubb av 02.10.2020
Bilag 36: Svar på søksmålsvarsel Norsk Cavalierklubb av 01.10.2020
Bilag 37: Svar på søksmålsvarsel fra [REDACTED] 30.09.2020
Bilag 38: Svar på søksmålsvarsel fra [REDACTED] av 01.10.2020
Bilag 39: Svar på søksmålsvarsel fra [REDACTED] av
01.10.2020
Bilag 40: Svar på søksmålsvarsel fra [REDACTED] av 01.10.2020
Bilag 41: Svar på søksmålsvarsel fra [REDACTED] av
02.10.2020

[REDACTED] har ikke besvart søksmålsvarselet.

Dyrebeskyttelsen Norge besvarte disse brevene den 13.10.2020:

- Bilag 42:** Brev oppfølging søksmålsvarsel til NKK av 13.10.2020
Bilag 43: Brev oppfølging søksmålsvarsel til NBK av 13.10.2020
Bilag 44: Brev oppfølging søksmålsvarsel til NCK av 13.10.2020
Bilag 45: Brev oppfølging søksmålsvarsel til [REDACTED] av
13.10.2020
Bilag 46: Brev oppfølging søksmålsvarsel til [REDACTED] av
13.10.2020
Bilag 47: Brev oppfølging søksmålsvarsel til [REDACTED]
av 13.10.2020
Bilag 48: Brev oppfølging søksmålsvarsel til [REDACTED] av
13.10.2020
Bilag 49: Brev oppfølging søksmålsvarsel til [REDACTED] av
13.10.2020

Det ble samtidig sendt en påminnelse til [REDACTED]

- Bilag 50:** E-post til [REDACTED] av 13.10.2020

[REDACTED] har ikke besvart påminnelsen. NKK sendte den 22. oktober 2020 en e-post på vegne av samtlige som hadde mottatt søksmålsvarselet, hvor svaret på søksmålsvarselet ble opprettholdt:

- Bilag 51:** E-post fra NKK av 22.10.2020

Dyrebeskyttelsen Norges spørsmål knyttet til avlspraksisen er ikke besvart.

6 FAKTISKE FORHOLD

6.1 Oversikt

I det følgende vil vi redegjøre for den faktiske situasjonen knyttet til hundeavl i Norge generelt (punkt 6.2), problemets internasjonale anerkjennelse (punkt 6.3), og de spesifikke lidelsene rasene

cavalier og engelsk bulldog lider av (henholdsvis punkt 6.4 og punkt 6.5). Deretter vil vi redegjøre for Dyrebeskyttelsen Norges syn på hvorfor kryssavl (å krysse inn en annen frisk rase) er den eneste realistiske løsningen for å unngå disse helseproblemene innenfor akseptable dyrevelferdsmessige rammer (punkt 6.7). I punkt 6.8 vil vi redegjøre nærmere for NKKs rolle som tilrettelegger og premissleverandør.

6.2 Generelt om hundeavl

Ekstrem og langvarig avl på karakteristiske eksteriørtrekk har for flere raser ført til innavlsproblematikk og helseutfordringer. Konsekvensen er at flere dyr lever med en rekke ulike helseproblemer og smertefulle, kroniske lidelser. Lidelsene hindrer dyrene fra å utøve sine naturlige funksjoner og fra å leve normale, smertefrie liv.

Problemet er et resultat av unaturlig seleksjon, der eiere over lang tid har avlet frem selskapshunder med hovedfokus på dyrenes karakteristiske utseende og fasong. Dette har over tid gått utover og forverret dyrenes helsesituasjon. Det har i tillegg skapt problemer med innavl for flere raser, fordi oppdrettere historisk har valgt å avle på beslektede individer som har det foretrukne utseendet.

Innavl øker sannsynligheten for at avkommet arver to sykdomsbærende gener, som i sin tur øker sannsynligheten for arvelige sykdommer. En studie fra 2018 av over 100 000 blandings- og rasehunder viser at selv om blandingshunder generelt bærer flere recessive sykdomsgener, har rasehunder høyere sannsynlighet (2,7 ganger så høy) for å få sykdom som følge av disse genene. Dette skyldes at rasehundene har lavere genetisk variasjon enn blandingshundene, slik at recessive sykdomsgener i større grad blir videreført fra begge foreldre dyr.

Bilag 52: Donner m. fl. (2018) studie av blandingshunder og rasehunder

De alvorlige problemene forbundet med eksteriøravl har vært et kjent problem lenge. Allerede på 1980-tallet uttalte flere professorer og veterinærer seg svært kritisk til den norske hundeavlens ensidige fokus på utseendet, neglisjering av hundenes funksjonalitet, og mangel på vilje til å krysse inn andre raser. Allerede på disse tidspunktene ble hunderaser med korte snuter som engelsk bulldog fremhevet, blant annet fordi den endrede anatomien i hundenes hode medførte pusteproblemer.

Bilag 53: Utvalg av historiske avisartikler

På denne bakgrunn gjorde Rådet for dyreetikk (oppnevnt av Landbruks- og matdepartementet) en etisk vurdering av hundeavlen i Norge i 1998. Konklusjonen var nedslående:

«Det avles idag på hunderaser som har eksteriøre trekk som direkte medfører eller disponerer for sjukdom eller skade i en slik grad at det ikke kan anses å være etisk forsvarlig. Å avle slike dyr kan også være i strid med dyrevernløvens bestemmelser.»

Rådet uttalte videre:

«Når det gjelder etablerte raser med eksteriørbetingede helseproblemer, mener Rådet at et norsk avlsforbud kan bli nødvendig dersom ikke hundeavlsorganisasjonene klarer å redusere forekomsten av slike lidelser gjennom interne tiltak.»

Bilag 54: Rådet for Dyreetikk «Hundeavl – en etisk vurdering» av 14.11.1998

Situasjonen er ikke endret siden 1998. Ettersom det verken for cavalier eller engelsk bulldog er tilført nye gener, er det grunn til å anta at utviklingen snarere har fortsatt i gal retning.

Dette er bekreftet i Rådet for Dyreetikks uttalelse «En etisk vurdering av dagens hundehold» fra 2010. Rådet gir uttrykk for at arbeidet med å sikre funksjonsfriske dyr ikke har hatt ønskede resultater og må intensiveres:

Bilag 55: Rådet for Dyreetikk «En etisk vurdering av dagens hundehold» av desember 2010

Ettersom problemene snarere har blitt større enn mindre har det ved flere anledninger kommet tydelige oppfordringer fra fagmiljøer som tar til orde for at enkelte hunderaser av dyrevelferdsmessige årsaker ikke kan videreføres. Eksempelvis har veterinær og nåværende instituttleder ved Veterinærhøgskolen (NMBU), Henning Andreas Haga, gitt uttrykk for at flere hunderaser må forbys dersom dyrevelferdsloven skal etterleves. Tilsvarende har professor i husdyravl og genetikk ved fakultet for biovitenskap (NMBU), Odd Vangen, tatt til orde for at det er hunderaser det må «settes en strek over», fordi videre avl av dem er dyreplageri:

Bilag 56: Utvalg av avisartikler

Dyrebeskyttelsen Norge bestilte i 2015 en uavhengig statusrapport fra flere forskere blant annet fra NMBU om dyrehelsemessige aspekter ved rasehundavl i Norge. Rapporten gir en god oppsummering på problemene:

Bilag 57: Statusrapport rasehundavl i Norge av 14.12.2015

Veterinærforeningen publiserte i 2017 et opprop fra 1500 av landets veterinærer mot uetisk og dysfunksjonell avl, blant annet av rasen cavalier:

Bilag 58: Veterinærforeningens opprop og presseomtale av 17.06.2017

Situasjonen for rasehundene står i klar motsetning til hvordan det arbeides med å bevare og opprettholde en bærekraftig avl og et tilfredsstillende genetisk mangfold i husdyravlen. Innenfor avlsorganisasjonene for storfe, svin og sau og geit står arbeidet med forsvarlig avl og genetisk mangfold sterkere. Norsk Genressurscenter har utarbeidet rapportskjemaer på bærekraft, sykdomsbilde, avlsmål og innavlsgrad. Hit rapporterer avlsorganisasjonene frivillig. Det er også fra myndighetshold utarbeidet et bredt forskriftsregelverk som skal ivareta disse hensynene i husdyravlen. En slik form for systematisert, kunnskapsbasert og genetisk målrettet avlsarbeid finnes ikke i den norske hundeavlen.

6.3 Et internasjonalt anerkjent problem

Ettersom hunderasene er internasjonale, er problemene knyttet til hundeavl ikke et særnorsk problem. Det finnes omfattende internasjonal forskning som dokumenterer problemene. Den engelske dokumentaren «Pedigree Dogs Exposed» fra 2008 satte temaet på dagsorden ved å dokumentere sykdom og eksteriørbetingede lidelser hos flere rasehunder i England, og den engelske kennelklubbens (The Kennel Club) manglende evne og vilje til å håndtere situasjonen.

Temaet har vært til behandling på felles-europeiske plattformer. I 1995 vedtok Europarådet en resolusjon om avl av familiedyr hvor de blant annet anbefalte revisjon av rasestandarder som kunne medføre dyrevelferdsproblemer. Resolusjonen understreket at dersom de anbefalte tiltakene ikke var tilstrekkelige, måtte raseklubbene vurdere å forby videre avl på de mest problematiske rasene.

Bilag 59: Europarådets resolusjon om avl av familiedyr av 10.03.1995

I noen land tas det aktive skritt for å stanse avl av raser med helseproblemer. For eksempel vedtok nederlandske myndigheter i 2019 at det skulle iverksettes en systematisk håndheving av et forbud fra 2014 mot å avle raser med en snute som er kortere enn en tredjedel av skallen. Dette vil kunne ramme blant annet avl av mops, engelsk og fransk bulldog, som alle typisk har en snute som er kortere.

Bilag 60: Rapport bestilt av Nederlands landbruksdepartement av 21.01.2019

I Finland har den finske kennelklubben (FKK) utarbeidet egne retningslinjer for krysningsprosjekter. Ifølge retningslinjene kan både genetisk betingede helseproblemer og et ønske om bedring av helsen for raser med ekstreme trekk begrunne slike prosjekter. Det fremgår at slik krysning primært er myntet på raser som mangler den nødvendige genetiske variasjonen til å løse slike utfordringer innad i rasen:

Bilag 61: FKK retningslinjer for krysning mellom raser, av 22.11.2013

I Sverige er det utarbeidet en ny forskrift om hold av hund og katt som skal være i samsvar med den nye «Djurskyddslagen» som trådte i kraft i april 2019. Formålet med forskriften er i den tilhørende konsekvensutredningen angitt å være blant annet å sikre godt avlsarbeid og å harmonisere reglene for avl med det som gjelder for avl av landbruksdyr. Forskriftens kapittel 6 gjelder for avl av hunder og katter, og lister blant annet opp under hvilke forutsetninger avl er forbudt:

Bilag 62: SJVFS 2020:8, forskrift om hold av hunder og katter av 15.05.2020

Bilag 63: Konsekvensutredning fra Landbruksverket av 07.02.2019

Norge har gått langt i sin lovgivning ved å kreve at all avl skal fremme robuste dyr, og forby videreføring av negative arveanlegg gjennom dyrevelferdsloven § 25. Loven ble forsterket i 2010 som følge av de alvorlige dyrevelferdsmessige problemene historisk avl har ført med seg. Loven gir et sterkt vern, men den håndheves ikke effektivt. Vi vil gjennomgå sakens rettslige side nedenfor i pkt. 7.

6.4 Cavalier king charles spaniel

6.4.1 Overordnet

I Norge foregår organisert avl av cavalier på bakgrunn av rasestandard og rasespesifikk avlsstrategi (RAS):

- Bilag 64:** Rasestandard cavalier king charles spaniel
- Bilag 65:** Rasespesifikk avlsstrategi (RAS) av 02.06.2018
- Bilag 66:** Oppdaterte regler og retningslinjer av 2019

Rasestandarden beskriver et «ideelt eksemplar» av rasen cavalier. For å være og bli registrert i NKK som en renraset cavalier må en hund være avlet i tråd med rasestandarden, og ha en stamtavle som viser at hunden stammer fra hunder av samme rase. NKKs registrering er «sertifikatet» for at en hund er en renraset cavalier.

Mattilsynet stilte i 2017 skriftlige spørsmål til NKK om hvilke raser som har særlig store helseutfordringer. Ifølge NKKs svar er cavalier en av de mest ekstreme rasene:

- Bilag 67:** Spørsmål fra Mattilsynet og svar fra NKK av 13.11.2017

Cavalier er særlig disponert for to alvorlige lidelser: hjerteklaffsykdommen «Mitral valve disease» og misdannelser i hodestrukturen «Chiari-like malformation», som kan gi opphav til den nevrologiske tilstanden «Syringomyeli».

6.4.2 Hjerteklaffsykdom

«Mitral valve disease» er en arvelig hjerteklaffsykdom som innebærer at en eller flere av hjerteklaffene «lekker». Sykdommen fører i verste fall til akutt hjertesvikt, og er således dødelig for cavalier. Slik det blant annet fremgår av RAS for cavalier rammer sykdommen omtrent halvparten av rasen ved 5 års alder, og tilnærmet alle individer ved 10 års alder. Dette støttes av tall fra internasjonal forskning på lidelsen:

- Bilag 68:** Borgarelli m. fl. artikkel om hjerteklaffsykdom av 29.01.2012

NKK har selv i sine svar på Mattilsynets spørsmål oppgitt at opp mot 50 prosent av norske cavalierer har bilyd på hjertet ved 5 års alder, mens et sted mellom 80 og 100 prosent har slik bilyd ved 10 års alder. Bilyd på hjertet er et symptom på at hunden har hjerteklaffsykdom. Slik tallene viser, korrelerer sykdommen med hundens alder. Tall fra det svenske forsikringselskapet Agria viser at slik arvelig hjertesykdom er den klart høyeste dødsårsaken for cavalier. Dette går frem av rasespesifikke avlsstrategi (RAS) for cavalier.

NKK har i samarbeid med NCK og Norsk forening for veterinær kardiologi laget et screeningprogram for cavalier, slik at hjertestatus skal være kjent før parring skjer. Målet er å redusere forekomst av lidelsen. Kravet om kjent hjertestatus har imidlertid ikke tredd i kraft i Norge

ennå. Et lignende program ble innført i Sverige i 2001. I en svensk studie fra 2010 konkluderes det med at programmet ikke har redusert forekomsten av lidelsen:

Bilag 69: Lundin m.fl. (2010) artikkel om det svenske avlsprogrammet

Etter Dyrebeskyttelsen Norges syn er det basert på den svenske erfaringen tvilsomt om et slikt program vil ha noen effekt i Norge.

6.4.3 Deformert hodeskalle og nevrologiske lidelser

I tillegg til hjerteklaffsykdom viser internasjonal forskning at tilnærmet alle Cavalierer lider av en deformering av hodeskallen kalt «chiari-like malformation» («**CM**»).

Bilag 70: Rusbridge (2014) artikkel om CM og SM

Dette har også NKK selv lagt til grunn i sine svar på spørsmål fra Mattilsynet.

Årsaken til denne deformeringen er at rasen er avlet med en svært liten skalle selv om hjernen er like stor som på andre, større hunder. Dette medfører at kraniet er for lite for hundens hjerne, slik at denne presser seg mot bakhodet og noen ganger ut av kraniet og blokkerer ryggraden.

CM kan i seg selv være en smertefull tilstand, men det kan også lede til den progressive nevrologiske lidelsen «Syringomyeli» («**SM**»). SM hindrer spinalvæsken fra å flyte normalt, og det danner seg væskefylte hulrom i hjernen og i ryggraden, som kan skape alvorlige hode- og nakkesmerter, og i verste fall lammelser og epilepsilignende anfall. Lidelsen er genetisk disponert og arvelig, og anses å være knyttet til den ekstreme hodeformen:

Bilag 71: Fawcett m. fl. (2018) artikkel om kortsnutede raser

Det er ikke mulig å fastslå med sikkerhet hvilke individer som vil utvikle SM eller hvilke individer som vil få de smertefulle symptomene som kan følge med CM og SM.

NKK skriver at det estimeres at 70 prosent av Cavalier har anatomiske forandringer forenlig med SM. Dette stemmer overens med tall fra britisk forskning:

Bilag 72: Parker m. fl. (2011) artikkel om forekomst av SM hos cavalier

Det er på det rene at lidelsen rammer rasen bredt, og at det ikke er mulig å forutsi hvilke dyr som vil utvikle tilstanden. De syke genene er svært utbredt. I en artikkel diskuterer Knowler m. fl. om det er etisk forsvarlig å avle på individer med kjent SM. De uttrykker samtidig at det vil være problematisk å eliminere de syke genene uten å redusere det genetiske mangfoldet i rasen ytterligere, med den risikoen det innebærer for opphopning av andre genetiske sykdommer:

Bilag 73: Knowler m. fl. (2011) artikkel om effekten av avlsstrategier

6.4.4 Øvrige lidelser

Cavalier king charles spaniel er også disponert for andre lidelser.

Slik det fremgår av artikkelen av Fawcett (inntatt ovenfor) er cavalier ansett som en såkalt «brachycephalisk» rase (sammensetning av de gammelgreske ordene «brachy» (kort) og «cephalic» (hode)). Dette er fremavlet og kjennetegnes av en utpreget kort skalle og snuteparti og tilhørende flate og brede fjes. Cavalieren har ikke en slik utpreget kort skalle, men den regnes likevel som en brachycephalisk rase, fordi den lider av flere av de samme utfordringene knyttet til hodeformen som raser som har slik kort skalle.

Som brachycephalisk rase har cavalier risiko for pusteproblemer som følge av BOAS-syndrom (se nærmere pkt. 6.5.2). Cavalier har også en rasespesifikk disposisjon for å utvikle ørelidelsen «primary secretory otitis media» som kan gi moderate til sterke smerter i hode og nakke.¹

Det fremgår av RAS for cavalier at rasen også er disponert for de arvelige lidelsene «Episodic Falling Disease» som påvirker balanse- og koordinasjonsevne, og «Curly Coated Eye Syndrome» som kan gi alvorlige hudproblemer og skader på øynene. Ifølge RAS er imidlertid forekomsten av disse to lidelsene per i dag lav.

6.4.5 Kan lidelsene avles bort *innenfor* rasens genmateriale?

Det er illustrerende for problemets alvorlighetsgrad at NCK i samarbeid med NKK selv har tatt initiativ til et krysningsprosjekt for rasen. Selv om den engelske kennelklubben med ansvar for cavalierrasen (The Kennel Club i England) åpnet for et slikt prosjekt, valgte NCK ikke å gå videre med prosjektet:

Bilag 74: Referat fra møte om cavalierens helse med The Kennel Club av 22.09.2017

Bilag 75: Protokoll fra Norsk Cavalierklubbs årsmøte, 02.06.2018

Slik Dyrebeskyttelsen Norge ser det, er det *høyst* tvilsomt om et avlsprosjekt *innenfor cavalier-rasen* kan gi akseptabel dyrevelferd. Lidelsene er mest sannsynlig så utbredt at det ikke er mulig å avhjelpe dem innenfor rasens gjenstående genetiske materiale, samtidig som man oppnår et akseptabelt velferdsnivå for hundene som rammes. Det kreves derfor mest sannsynlig *kryssavl* for å sikre et tilfredsstillende dyrevelferdsmessig nivå.

Det må uansett være klart at når et slikt krysningsprosjekt ikke lot seg gjennomføre, var ikke alternativet å fortsette som før. Alternativet skulle vært – og er – å slutte og bidra til videre avl av cavalier.

---

¹ Se også <https://cavalierhealth.org/psom.htm>.

6.4.6 Oppsummering

Helsesituasjonen til cavalier er både kritisk og oppsiktsvekkende. Dette innebærer at det ikke er mulig å avle cavalier i dag innenfor akseptable dyrevelferdsmessige rammer. Som påvist nedenfor er det følgelig i strid med dyrevelferdsloven § 25 å avle cavalier.

6.5 Engelsk bulldog

6.5.1 Overordnet

Engelsk bulldog er også en rase med alvorlige helseutfordringer, som følge av avl på ekstreme eksteriørtrekk som er karakteristiske for rasens utseende. Rasen er også disponert for flere sykdommer som følge av høy historisk innavlsgrad for å oppnå rasens nåværende ytre.

Avl av engelsk bulldog foregår på bakgrunn av rasestandard og rasespesifikk avlsstrategi for engelsk bulldog. NBK har også egne etiske regler for oppdrettere:

- Bilag 76:** Rasespesifikk avlsstrategi for engelsk bulldog (RAS), vedlagt rasestandard²
- Bilag 77:** Norsk Bulldog Klubbs etiske regler av 2018

Som redegjort for over beskriver rasestandarden også et «ideelt eksemplar» av rasen engelsk bulldog. For å være og bli registrert i NKK som en renrasert engelsk bulldog må en hund være avlet i tråd med rasestandarden, og ha en stamtavle som viser at hunden stammer fra hunder av samme rase. NKKs registrering er «sertifikatet» for at en hund er renrasert.

Ifølge en omfattende britisk undersøkelse fra 2009 om de 50 mest populære rasene i Storbritannia er engelsk bulldog én av rasene hvor eksteriøraavl fører til mest sykdom og lidelse.

- Bilag 78:** Asher m. fl., (2009) artikkel om lidelser knyttet til rasestandarder

Av rasens mange lidelser er pusteproblemer og manglende evne til naturlig reproduksjon/fødsler blant de mest alvorlig. Begge er konsekvenser av rasens anatomiske utforming. Samtidig er disse to lidelsene langt fra de eneste lidelsene engelsk bulldog er disponert for.

6.5.2 Pusteproblemer

Engelsk bulldog er også en såkalt «brachycephalisk» rase. Dette er et ønsket utseende skapt gjennom målrettet avl. Hodeformen til engelsk bulldog har blitt mer ekstrem over tid som følge av avl på denne anatomiske strukturen, slik bildet under viser:³

---

² Ifølge Norsk Bulldogklubb skulle RAS-dokumentet vært oppdatert, men dette er ikke offentlig tilgjengelig.

³ Bildet og informasjonen om kraniene er gjengitt med tillatelse fra Natural History Museum Bern (NMBE).

photograph by Natural History Museum Bern

Kraniet til venstre er fra en engelsk bulldog ca. 1900-1920, det midterste er fra 1971 (født 1963) og det til høyre er fra 1993 (født 1985) Bildet illustrerer den ekstreme forandringen avlen har medført for bulldogens hodeform de siste hundre årene.

Som følge av denne hodeformen blir bløtvevet i hodet og nesens presset sammen på mindre plass, samtidig som manglende nesebenstruktur gjør neseborene snevre. Rasen er derfor svært utsatt for alvorlige pusteproblemer som blant annet kan komme til uttrykk gjennom pesing, unormale pustelyder, søvnproblemer og pustestans.

Den kliniske termen på slike pusteproblemer knyttet til hodeformen kalles Brachycephalic Upper Airway Obstructive Syndrome – eller BOAS- syndrom. Pusteproblemene medfører alvorlig nedsatt livskvalitet for de rammede individene, og kan være dødelig.

Bilag 79: Ekenstedt m. fl. (2020) artikkel om brachycephaly

Det er anerkjent gjennom internasjonal forskning at BOAS-syndrom er en konsekvens av bulldogens hodeform, og at denne formen også er knyttet til flere arvelige lidelser i hode og nakke. I tillegg blir hunder rammet av BOAS lettere overopphetet og er utsatt for heteslag, som følge av at de ikke klarer å regulere egen kroppstemperatur:

Bilag 80: Packer m. fl. (2015) artikkel om BOAS-syndrom

6.5.3 Manglende evne til naturlig reproduksjon

I tillegg til pusteproblemer har engelsk bulldog blitt avlet frem slik at den ikke lenger kan reproducere seg naturlig. En engelsk studie fra 2010 viser at 86 prosent av engelsk bulldog i England må forløses med keisersnitt:

Bilag 81: Evans m. fl. (2010) artikkel om keisersnitt for rasehunder

I Norge var det 0 prosent selvfødende i 2012 blant hundene registrert i NBKs registre (tall basert på eierne som besvarte undersøkelsen). Dette fremgår av NBKs egne helseundersøkelser som er sitert i raseklubbens rasespesifikke avlsstrategi (RAS).

Engelsk bulldog har også svært høy forekomst av kunstig inseminasjon. I 2012 var dette tallet 92,3 prosent, ifølge NBKs egne tall gjengitt i RAS. Reproduksjonsvanskene illustrerer etter Dyrebeskyttelsen Norges syn at rasens eksteriør er unaturlig og svært problematisk. Det må etter Dyrebeskyttelsen Norges mening antas at rasens fremavlede brede hodeform og tilsvarende smale hofter på tispene forhindrer individene fra å utøve sine naturlige funksjoner.

Det er klart at manglende evne til naturlig reproduksjon ikke samsvarer med god dyrevelferd. Til sammenligning har Landbruks- og matdepartementet tidligere uttalt at avl på kurasen belgisk blå i Norge vil være i strid med tidligere dyrevernlov:

Bilag 82: Vedlegg 3 til Innst. S. nr. 72 (1998-99) av 03.12.1998

Dette er blant annet fordi rasen – som følge av fremavlet dobbel muskulatur – ikke kan føde naturlig. Det samme må naturligvis også gjelde hunderaser som ikke kan føde naturlig.

6.5.4 Øvrige lidelser

Engelsk bulldog er også utsatt for flere andre sykdommer og lidelser, blant annet allergier, hudproblemer og øyelidelser:

Bilag 83: Notat fra RSPCA Australia om helseproblemer hos rasehunder, udatert

Dette illustreres også av NBKs egne tall i RAS, hvor det beskrives at engelsk bulldog har problemer særlig med pusteproblemer, hudproblemer og øyeproblemer.

I en svensk studie fra 2016 fant forskerne at engelsk bulldog har gener som predisponerer dem for en spesifikk type hjernekreft og at gjentatt avl på kort snute og underbitt kan være årsaken til dette:

Bilag 84: Truvé m. fl. (2016) artikkel om hjernekreft hos engelsk bulldog

Ifølge den britiske kennelklubben (The Kennel Club) er de mest utbredte dødsårsakene for rasen hjertefeil, hjerteinfarkt og kreft, og bulldogen dør i gjennomsnitt tidligere enn andre raser.

Bilag 85: Rapport fra The Kennel Club, udatert

I en genetisk undersøkelse fra USA fra 2018 ble det funnet at alle engelske bulldoger (og andre raser med samme type skru hale) i undersøkelsen hadde en genmutasjon som kan gi opphav til en lidelse som vi hos mennesker kaller Robinow syndrom:

Bilag 86: Mansour m. fl. (2018) artikkel om bulldog og Robinow syndrom

I en finsk studie fra 2020 fant forskerne at alle unntatt én av de undersøkte engelske bulldogene hadde ortopediske lidelser i form av hoftedysplasi, og et stort antall hadde også unormal gange, albuedysplasi og misdannelser i ryggraden:

Bilag 87: Mölsä m. fl. (2020) artikkel om ortopediske lidelser hos engelsk bulldog

Flere av disse lidelsene er konsekvenser av avl på rasens ekstreme trekk, andre skyldes genetiske årsaker knyttet til innavlsproblematikken, eller en kombinasjon av disse.

6.5.5 Kan lidelsene avles bort *innenfor* rasens genmateriale?

Den finske studien omtalt ovenfor konkluderer med at det er usannsynlig at endringer innad i avlen kan produsere friskere dyr, som følge av det store antallet lidelser rasen har. *Et krysningsprosjekt* fremheves som det eneste alternativet for å bedre rasens helse. Studien gjelder engelsk bulldog i Finland, men det er ingen grunn til å tro at dette ikke også gjelder i Norge.

Lav genetisk variasjon innenfor rasen forhindrer mulighetene for å avle vekk slike svært uheldige egenskaper over tid. En amerikansk studie fra 2016 av den genetiske variasjonen innenfor rasens DNA konkluderte med at engelsk bulldog har svært lav genetisk variasjon. Dette er et resultat av en liten opprinnelig populasjon og kunstige, genetiske «flaskehals» i avlen gjennom historien:

Bilag 88: Pedersen m. fl. (2016) artikkel om genetisk variasjon hos engelsk bulldog

Studien viser videre at brachycephali, og pusteproblemene forbundet med denne hodeformen, er et resultat av komplekse endringer i bulldogens hodestruktur, som ikke kan endres gjennom målbevisst avl på en lengre snute. Studien stiller spørsmål ved om det overhodet er mulig å forbedre rasens helse gjennom avlstiltak, uten at dette ytterligere reduserer det genetiske mangfoldet i rasen. Det er dermed ikke sannsynlig at NBKs målsetting om å redusere pusteproblemer gjennom videre avl på andre kvaliteter kan oppnås. Tvil på dette punktet må gå utover de saksøkte.

Slik avl for å fjerne de uheldige egenskapene vil uansett måtte foregå gradvis over flere generasjoner for å unngå et enda snevrere genmateriale, og dermed økt risiko for opphopning av flere arvelige sykdommer. Den engelske forskeren Jane Ladlow anslo på et seminar i regi av NKK i juni 2019 at en slik strategi krever minst 10-15 år med målrettet og organisert avl for å kunne lykkes. Selv om man utelukker de hardest rammede hundene fra avlen, er man likevel ikke forsikret mot at nye hunder utvikler alvorlig BOAS-syndrom eller andre lidelser. Dette henger sammen med at arvematerialet i utgangspunktet er svært begrenset, og at man for å opprettholde det resterende genetiske mangfoldet må bruke hunder som er rammet av BOAS (i lavere grad) videre i avlen.

6.5.6 Oppsummering

Det er ikke tvil om at engelsk bulldog er en rase med flere alvorlige helsemessige lidelser som påvirker rasens funksjonsevne negativt. Helseproblemene påvirker rasens funksjon, robusthet og evne til å utøve naturlige funksjoner, som å bevege seg komfortabelt, puste uhindret og føde naturlig. Dette skyldes langvarig avl på ekstreme eksteriørtrekk og tidligere bruk av innavl for å oppnå disse.

6.6 Kryssavl som et fullgodt alternativ

Slik det er redegjort for i de foregående punktene er rasene cavalier og engelsk bulldog sterkt preget av sykdom og helseutfordringer som følge av eksteriør og innavl.

Dyrebeskyttelsen Norge kan ikke se at det finnes noen god grunn til at hunder med så stor sannsynlighet for alvorlige helseproblemer skal fortsette å avles frem. «Raserenheten» er ikke et viktig hensyn i en slik sammenheng.

Selv om det ikke er Dyrebeskyttelsen Norges ansvar å presentere løsningen på disse problemene, finnes det etter Dyrebeskyttelsen Norges oppfatning kun to teoretiske metoder for å bedre rasenes helse: enten å forsøke å løse problemene med målrettet avl innad i rasen, eller å iverksette et krysningsprosjekt hvor man tilfører nytt friskt arvemateriale fra en annen rase.

Det første alternativet har etter Dyrebeskyttelsen Norges syn allerede vært mislykket. Til tross for at disse rasenes utfordringer har vært kjent i lang tid, er det ikke iverksatt tiltak fra oppdrettere, raseklubber eller NKK som har bedret situasjonen. Ut fra dagens situasjon vil en slik tilnærming dessuten medføre for stor risiko for syke hunder i flere generasjoner fremover. Rasene er samtidig så genetisk ensartede, at en slik tilnærming vil føre til en uakseptabel risiko for opphopning av andre sykdomsgener som vil resultere i nye arvelige lidelser. At man likevel forsøker å bedre situasjonen innenfor rasen er dermed ikke et frifinnelsesgrunnlag.

Et tidligere fremsatt argument mot krysningsprosjekter er at rasene er basert på internasjonale rasestandarder som forvaltes av rasens hjemland. Et slikt prosjekt i norsk regi vil dermed ikke automatisk bli akseptert i en internasjonal sammenheng. NKK og NCKs dialog med The Kennel Klub, omtalt ovenfor, viser at dette argumentet ikke er holdbart. The Kennel Klub aksepterte nettopp en slik løsning, forutsatt at det ville foregå i vitenskapelige rammer. Det var NCK som bestemte at de ikke ønsket å gjennomføre et slikt prosjekt.

At krysningsprosjekter er mulige å gjennomføre underbygges av at dette har blitt gjort innenfor andre raser. Norsk Lundehundklubb har iverksatt et krysningsprosjekt i samarbeid med NKK, NordGen, Norsk Genressurscenter og NMBU. Formålet er å øke den genetiske variasjonen innad i rasen, og samtidig forhindre en utbredt og alvorlig mage/ tarm-sykdom. For å oppnå dette krysses Norsk lundehund systematisk med tre andre raser: norsk buhund, norrbottenspets og islandsk fårehund. Prosjektet skal gå over flere generasjoner. Bakgrunnen for prosjektet fremgår av RAS for Norsk lundehund og informasjon utarbeidet av Norsk Lundehundklubb:

Bilag 89: Rasespesifikk avlsstrategi for norsk lundehund (RAS) av januar 2014

Bilag 90: Brosjyre om krysningsprosjekt Norsk Lundehundklubb, 2012

Ulike krysningsprosjekter har også vært iverksatt for å bedre helsesituasjonen til engelsk bulldog, utenfor regi av den britiske kennelklubben. I Sveits er det gjort et systematisk krysningsprosjekt mellom engelsk bulldog og variasjonen «olde english bulldog» for å oppnå en bulldog uten pusteproblemer og som kan føde naturlig. Prosjektet har blitt gjennomført i samarbeid med kennelklubben i Sveits. Dette har resultert i en sunnere, ny rase ved navn «continental bulldog», som i dag er akseptert av kennelklubbene i Sveits og Tyskland, og avventer aksept fra FCI⁴:

---

⁴ FCI står for Fédération Cynologique Internationale, og er et internasjonalt forbund av kennelklubber.

Bilag 91: Rasestandard for continental bulldog av 15.01.2011

Etter Dyrebeskyttelsen Norges syn er kryssning med en annen frisk rase det eneste realistiske alternativet innenfor dyrevelferdslovgivningens rammer. Alternativet er høyst relevant og tilgjengelig både for cavalier og engelsk bulldog. Siden et slikt prosjekt aldri har blitt påbegynt eller realisert, er imidlertid muligheten for dette heller ikke et frifinnelsesgrunnlag.

6.7 Nærmere om NKKs rolle som premissleverandør og tilrettelegger

Norsk Kennel Klub har det overordnede ansvar for hundeavl og hunderaser i Norge. Forvaltningen av den enkelte rase er delegert til de respektive raseklubber. Raseklubbene er medlemsklubber underlagt NKK, og de er forpliktet til å overholde NKKs regelverk og retningslinjer.

Det er NKK som administrerer registrering av hunder i Norge, og som blant annet er sentral premissleverandør for hvilke hunder som brukes til avl. NKK har også gitt seg selv fullmakt til å sette avlssperrer på hunder som ikke anses skikket til avl. Kull som skal godkjennes innenfor en rase må registreres gjennom NKK når de er født, og eierskifte må også registreres gjennom klubben.

Raseklubbene har ansvar for å håndheve den enkelte rasestandarden og oppdatere denne, og utarbeide rasespesifikk avlsstrategi. Dette skal imidlertid skje i samråd med og med godkjenning fra NKK. Avl skal skje i tråd med NKKs retningslinjer for raseforvaltningen i NKKs etiske grunnregler for avl og oppdrett og avlsstrategi:

Bilag 92: NKKs etiske grunnregler for avl og oppdrett og avlsstrategi av juni 2018

NKK er aktiv administrator og tilrettelegger, og oppfordrer gjennom sine aktiviteter til avl av hver enkelt hunderase de registrerer. NKK bidrar på denne måten til avl av de enkelte hunderasene i Norge, herunder cavalier og engelsk bulldog.

Det kan ikke være særlig tvil om at de aktuelle hunderasenes avlstall ville blitt redusert betraktelig, dersom NKK avsluttet sin virksomhet for disse hunderasene på grunn av deres helsemessige lidelser. Det er også på det rene at NKK ved å formidle avlsinformasjon og nye valpekull, og ved å tillate registrering av de aktuelle rasene, aktivt gir sin tilslutning til slik avl. NKK bruker i andre sammenhenger avlssperrer på dyr som anses uegnet for avl, og anser seg slik sett selv kompetent til å påvirke hvilke dyr som benyttes til avl.

En interessant parallell er NKKs holdning til håndhevelsen av raseforbudet for såkalte «kamphunder» etter hundeloven. For å unngå at pit bull terrier eller pit bull-lignende hunder registreres som rasen staffordshire bull terrier for slik å omgå raseforbudet, har NKK iverksatt krav om innsending av blodprøver for staffordshire bull terrier for å kunne verifisere den reelle avstamningen til valpene som registreres. NKK har selv uttalt at kamphunder og kamphundkulturen bør begrenses, og at innføringen av blodprøvekontroll er et ledd i å hindre utbredelsen av slike hunder.

Bilag 93: Notat fra NKK om registrering av staffordshire bull terrier av 01.03.2012

Dette illustrerer etter Dyrebeskyttelsen Norges syn at NKK har stor makt til å påvirke og endre avlsarbeidet for rasene de registrerer, dersom de finner det nødvendig. Det er derfor klart at NKK medvirker til at den ulovlige avlen av rasene cavalier og engelsk bulldog. Etter Dyrebeskyttelsen Norges syn er slik medvirkning også i strid med dyrevelferdsloven § 25.

6.8 Oppsummering

Rasene cavalier og engelsk bulldog har flere helsemessige lidelser og sykdommer som følge av avl på karakteristiske eksteriørtrekk og innavlsproblematikk.

Dyrebeskyttelsen Norge mener det er usannsynlig at rasenes helseutfordringer kan løses innenfor rasenes gjenværende genetiske materiale. Det er ikke mulig uten at helseproblemene videreføres til flere nye generasjoner. Dette er dermed uansett ikke et frifinnelsesgrunnlag. Videreføring av rasenes arveanlegg er i strid med dyrevelferdsloven § 25. NKKs bidrag og tilrettelegging er også ulovlig. Vi vil presentere sakens rettslige side nærmere i pkt. 7 nedenfor.

7 SAKENS RETTSLIGE SIDE

7.1 Generelt

Dyrevelferdsloven § 25 lyder:

§ 25. Avl

Avl skal fremme egenskaper som gir robuste dyr med god funksjon og helse.

Det skal ikke drives avl, herunder ved bruk av genteknologiske metoder, som:

- a) endrer arveanlegg slik at de påvirker dyrs fysiske eller mentale funksjoner negativt, eller som viderefører slike arveanlegg,*
- b) reduserer dyrs mulighet til å utøve naturlig atferd, eller*
- c) vekker allmenne etiske reaksjoner.*

Dyr med arveanlegg som nevnt i andre ledd, skal ikke brukes i videre avl.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om avl av dyr i strid med prinsippene i denne bestemmelsen.

Bestemmelsen må leses i lys av dyrevelferdslovens formål og generelle bestemmelse om behandling av dyr i henholdsvis §§ 1 og 3:

§ 1. Formål

Formålet med loven er å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr.

§ 3. Generelt om behandling av dyr

Dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.

7.2 Dyrevelferdsloven § 25 første ledd

Etter ordlyden i første ledd «skal» all form for avl «fremme» egenskaper som gir «robuste dyr med god funksjon og helse». Etter ordlyden innebærer bestemmelsen en plikt til at all avl skal bidra til at dyr har og får arveanlegg som gjør dem friske og funksjonsdyktige.

Første ledd er et positivt påbud. Dette påbudet var nytt ved dyrevelferdsloven av 2009. I forarbeidene (Ot. prp. nr. 15 (2008-2009) Generelle motiver, punkt 2.3.4) er det presisert:

«Dyrevelferdsmeldingens etiske plattform legger til grunn at funksjonsfriske dyr, både fysisk og psykisk, skal være en forutsetning for alle typer avl. Dette prinsippet er viktig for å ivareta god dyrevelferd innenfor alt dyrehold og ble i høringsnotatet foreslått nedfelt i loven. All avl skulle således basere seg på å fremme egenskaper som gir robuste dyr med god funksjon og helse.»

Ett av punktene i dyrevelferdsmeldingens etiske plattform, som skulle ligge til grunn for den nye lovgivningen og praksis på feltet, var at *«funksjonsfriske dyr – fysisk og psykisk – skal være en forutsetning for alle typer avl.»* (St.meld. nr. 12 (2002-2003) Om dyrehold og dyrevelferd, kap. 9.2 Etisk plattform).

I Dyrevelferdsmeldingen skrev Landbruksdepartementet videre (St.meld. nr. 12 (2002-2003) Om dyrehold og dyrevelferd, kap. 9.5.1 Avl og bioteknologi):

«Landbruksdepartementet legger til grunn at all organisert avl på dyr må ha som mål å ivareta hensynet til dyrenes helse og velferd. Det pekes på følgende forhold som må tas i betraktning i framtidig husdyravl:

- Helse må tas sterkere i betraktning i avlen.*
- Det bør stilles krav om at ethvert avlsmål inkluderer sunne og funksjonsfriske dyr.*

Avl på hund og delvis rasekatt defineres ut fra eksteriøre rasestandarder for dyrene. Dette har i mange tilfelle gitt økt risiko for skade og sykdom og medført redusert velferd. Europarådet anbefaler en kritisk vurdering av dagens rasestandarder for hund og katt.»

Stortingskomiteen sluttet seg i sin helhet til disse uttalelsene fra Dyrevelferdsmeldingen i sin behandling av stortingsmeldingen, se Innst. S. nr. 226 (2002-2003), Avl og bioteknologi. Henvisningen til Europarådet er til uttalelser i resolusjonen omtalt ovenfor i pkt. 6.3.

I kommentarutgaven til dyrevelferdsloven⁵, er begrepet «robust» forstått som at dyret må tåle normale belastninger som kan forventes i et dyrehold, for eksempel når det gjelder vær, smitte- og

---

⁵ Ajourført versjon av Dyrevelferdsloven, kommentarutgave av Inger Helen Stenevik, Cecilie M. Mejdell. Bekreftet à jour per 1. mai 2020. Tilgjengelig på juridika.no.

parasitter, håndtering, sosiale interaksjoner med andre dyr, variasjon i fôr osv. Det er understreket at bestemmelsen retter seg mot individet. Det er ikke tilstrekkelig at rasen generelt er robust, hvis individet er sykt eller ikke tåler normal belastning på grunn av avl.

Dyr som løper en vesentlig risiko for helseproblemer vil ikke være «robust». Det gjelder også familiedyr, for eksempel hvis dyret har et eksteriør som gjør det særlig disponert for helseproblemer.

Vilkåret «helse» kan ut fra dyrevelferdsmeldingen tolkes som at dyret er sunt og friskt, og ikke i særlig grad disponert for spesifikke helseutfordringer. I kommentarutgaven er vilkåret forstått slik:

«Vilkåret «helse» tilsier at dyret genetisk sett skal ha et godt immunforsvar og god beinbygning mv., slik at det er motstandsdyktig mot så vel sykdommer som skader. Forarbeidene angir at helse må vektlegges mer i avlen, og ethvert avlsmål må inkludere sunne og funksjonsfriske dyr, jf. prp. s. 69 (høringsnotatet). Etter dette skal «god funksjon og helse» være en forutsetning for at man skal kunne avle videre for produksjonsegenskaper (høy ytelse). Ordlyden «fremme» er et aktivt begrep, og tilsier at avlen skal gjennomføres på en måte som gir stor sannsynlighet for friske og funksjonsdyktige dyr.»

Innføringen av et slikt påbud og de siterte forarbeidsuttalelsene tilsier at bestemmelsen skulle ha større gjennomslagskraft enn etter tidligere rett. Dyrevernet ble bevisst styrket av lovgiver gjennom lovendringen.

7.3 Dyrevelferdsloven § 25 annet ledd

Etter bestemmelsens annet ledd er det forbudt å drive avl som «endrer arveanlegg slik at de påvirker dyrs fysiske eller mentale funksjoner negativt, eller som viderefører slike arveanlegg», jf. bokstav a, som «reduserer dyrs mulighet til å utøve naturlig atferd», jf. bokstav b, eller som «vekker allmenne etiske reaksjoner», jf. bokstav c. Forbudet er absolutt, jf. ordlyden «skal ikke».

Bokstav a) omfatter all reproduksjon, herunder både avl som endrer dyrenes arveanlegg og videre avl av dyr med slike egenskaper, jf. også tredje ledd.

Etter bokstav b) er det forbudt å avle slik at det reduserer dyrs mulighet til å utøve naturlig atferd, altså dyrs anledning til å agere i tråd med sine naturlige instinkter, og ha en normal livsførsel. Alternativene i a) og b) glir naturlig nok noe over i hverandre, ettersom dyrets fysiske og psykiske funksjoner ofte også er en del av eller forutsetninger for dets naturlige atferd. Avl med negative konsekvenser for alternativene i a) og b) er i strid med forbudet i § 25 annet ledd.

Helse er også omfattet av annet ledd, ettersom det henger tett sammen med et dyrs funksjonsdyktighet. Eksempler på arveanlegg som påvirker fysiske og psykiske funksjoner kan være avl på svært nervøse eller aggressive dyr, eller dyr med risiko for skjelettlidelser, hoftedysplasi og andre lidelser.

Etter bokstav c) gjelder det også et forbud der avlen kan vekke «allmenne etiske reaksjoner». Ordlyden tilsier at resultatet av avlen vekker vemmelse, harme eller sympati hos mennesker.

Norske hobby- og selskapsdyrorganisasjoner fryktet at den nye dyrevelferdsloven § 25 ville føre til et forbud mot avl av dyr med uheldige egenskaper, og etterlyste i sitt hørings svar en klargjøring gjennom merknadene til bestemmelsen. Departementet uttalte:

«Departementet legger til grunn at avl må vurderes i henhold til denne bestemmelsen, uavhengig av om det er satt en målsetting om over tid å avle bort uheldige egenskaper.»
jf. Ot. prp. nr. 15 (2008-2009) Generelle motiver, punkt 2.3.4.

Forarbeidene gir altså uttrykk for at det er situasjonen på vurderingstidspunktet som skal ses opp mot lovens regulering. Det er ikke et gyldig argument at det finnes et mål om å avle bort uheldige eller negative egenskaper ved rasen på sikt. Dersom avl av dyr rammes av bestemmelsen, så er avlen ulovlig. At dette kunne innebære et reelt forbud mot avl av dyr med uheldige egenskaper ble tilsynelatende ikke vurdert som et avgjørende motargument av departementet.

7.4 Avl av cavalier og engelsk bulldog er lovstridig

Etter Dyrebeskyttelsen Norges syn medfører helsetilstanden til cavalier og engelsk bulldog, slik denne er beskrevet ovenfor, at avl på disse rasene slik situasjonen er i dag er i strid med dyrevelferdsloven.

Det kan ikke være tvil om at disse rasene har blitt avlet på en måte som har endret deres arveanlegg slik at det har påvirket dyrenes fysiske funksjoner negativt, og som har redusert deres mulighet til å utøve naturlig atferd. Det å avle rasene videre «viderefører» følgelig «slike arveanlegg».

Avl av rasene cavalier og engelsk bulldog – uavhengig av hvilke dyr som brukes til avl – innebærer i dag en stor risiko for at de nye generasjonene vil få alvorlige arvelige og eksteriørbetingede lidelser (herunder pustevansker, reproduksjonsvansker, hjertefeil og nevrologiske lidelser), til at slik avl kan fortsette.

Ettersom rasene også har lav genetisk variasjon, fremstår det samtidig usannsynlig at de utbredte helseproblemene kan reverseres gjennom avl på rasenes gjenværende genetiske materiale. Siden et slikt forsøk på å redusere forekomsten av lidende individer uansett ikke kan iverksettes uten at de negative arveanleggene videreføres til nye generasjoner, mener Dyrebeskyttelsen Norge at slik avl også vil være lovstridig. En slik form for målrettet avlspraksis er uansett ikke satt i gang.

Formålet med den nye dyrevelferdsloven § 25 var å klargjøre grensene for uheldig avl. Muligheten for at bestemmelsen i realiteten ville innebære et forbud mot avl av dyr med uheldige egenskaper var uttrykkelig fremme i forbindelse med lovforarbeidene. Departementet var helt tydelig på at bestemmelsen fullt ut fikk anvendelse, selv om det var satt mål om å avle bort de uheldige egenskapene på sikt. Lovgiver åpnet på denne måten for at enkelte avlsformer ikke kunne aksepteres, uavhengig av om det var iverksatt tiltak for eller uttalt et mål om å bli kvitt egenskapene over tid.

Dette støttes av uttalelser i kommentarutgaven (se note 5), der det legges til grunn at deler av gjeldende avlspraksis for hund i Norge skjer i strid med dyrevelferdsloven § 25:

«Innenfor familiedyrholdet har rasestandarder for hund, og til dels også katt, gitt negative virkninger på funksjon og helse. Rasestandarden beskriver idealhundens utseende og egenskaper og eventuelle ekskluderende trekk. Det har vært en tendens til at utstillingsdommere har favorisert dyr med overdrevne rasetrekk. Således har mange raser beveget seg mye bort fra utgangspunktet den gang rasen ble etablert. En lang rygg har blitt tolket som en lengst mulig rygg, og en kort snute som kortest mulig snute. Resultatet av slik «overtyping» er at mange raser i dag har eksteriøre trekk som disponerer for sykdom og skade (VESO 2004 s. 36, 40). I tillegg har sterk bruk av enkelte avlsdyr (matadoravl) i noen tilfeller spredt tilfeldige, uønskede sykdomsgener slik at frekvensen av disse har økt i populasjonen. Når avl mellom slektninger er vanlig, vil sykdommen kunne manifestere seg. Således sliter i dag mange raser med arvelige øyesykdommer, allergi, stoffskiftesykdommer mv.

Det foreligger dermed en disharmoni mellom lovens bokstav og dagens praksis, der deler av dagens husdyravl vil kunne sies å stride mot lovteksten. Det er likevel ingen eksempler på at myndighetene har brukt dyrevernloven (§§ 5a og 2) aktivt for å stoppe uheldig, eksisterende avl hos verken produksjonsdyr eller familie- og sportsdyr. Det er avlsorganisasjonene selv som har håndtert hvilke dyr som bør eller ikke bør brukes videre i avl. (vår understrekning)

Det samme går frem av Rådet for Dyreetikk sin uttalelse fra 2010, gjengitt ovenfor i pkt. 6.2.

Det kan for øvrig ikke tjene som argument at avl av disse rasene likevel skulle være lovlig, fordi Mattilsynet som tilsynsorgan ikke har grepet inn tidligere. Ressursmangel eller faglige prioriteringer på håndhevelsessiden er ikke en begrunnelse for at praksisen dermed er lovlig. Det faktum at Mattilsynet ikke har håndhevet dette forbudet tidligere underbygger snarere behovet for at Dyrebeskyttelsen Norge søker domstolens hjelp for å fastlegge det nærmere innholdet i dyrevelferdsloven § 25.

7.5 Oppdretternes ansvar

Det følger av dyrevelferdsloven § 25 annet ledd at det ikke skal «drives avl» som viderefører negative arveanlegg som opplistet i bokstav a-c. Bestemmelsen forbyr dermed slik avl. Dette innebærer en avståelsesplikt fra å drive avl som gir slike konsekvenser. Oppdretterne av cavalier og engelsk bulldog driver avl av disse rasene, og rammes av bestemmelsen.

7.6 NKKs og raseklubbens ansvar

Etter Dyrebeskyttelsen Norges syn omfatter også bestemmelsen et forbud mot å tilrettelegge for og bidra til at det drives avl i strid med § 25, i form av fastsettelse av regler og retningslinjer for avlen og organisering av og aksept av denne. NKK er sentral premisseleverandør for avl av rasene de forvalter, og har også selv påtatt seg ansvaret som den ansvarlige «avlorganisasjonen» for rasehunder i Norge. Raseklubbene er oppdretternes nærmeste rådgivere i avlen, og forvalter og utformer avlsstrategi for rasen. De har derfor på samme måte som NKK et overordnet ansvar for avlspraksisen.

Dyrevelferdsloven § 25 retter seg mot enhver. Det tilsier at både enhver som driver avl, og andre som har et overordnet ansvar omfattes. I kommentarutgaven⁶ er dette beskrevet slik:

Bestemmelsen retter seg mot enhver som driver med avl eller har et overordnet ansvar i denne sammenheng, enten det dreier seg om en privat hundeholder, en avlsorganisasjon eller en reineier som påvirker avlen gjennom slakteuttak. Den gjelder alle typer avl og innenfor alt dyrehold.

På denne bakgrunn er det Dyrebeskyttelsen Norges oppfatning at forbudet også strekker seg til NKK og raseklubbene som fasiliteter avlen. At slike «medvirkningshandlinger» vil være omfattet av forbudet i en strafferettslig kontekst støtter denne tolkningen, jf. dyrevelferdsloven § 37, jf. straffeloven § 15. Ettersom slik medvirkning vil være straffbar, må det også naturlig følge en korresponderende sivilrettslig avståelsesplikt.

8 PÅSTAND

Overfor oppdretterne vil Dyrebeskyttelsen Norge nedlegge en fastsettelsespåstand om at avl av henholdsvis cavalier king charles spaniel og engelsk bulldog – slik rasene er definert ovenfor – er i strid med dyrevelferdsloven § 25 første og annet ledd. I tillegg vil Dyrebeskyttelsen Norge overfor oppdretterne nedlegge en påstand om at de forbys å avle disse hunderasene. I tråd med alminnelig lære vil avgjørelsen kun få rettskraft for rasene slik de er i dag. I den grad det blir innført et krysningsprosjekt som hensyntar en akseptabel dyrevelferd, vil situasjonen kunne endre seg i fremtiden.

Overfor NKK og raseklubbene mener Dyrebeskyttelsen Norge at det vil være tilstrekkelig med en fastsettelsespåstand om at avl av disse hunderasene er i strid med dyrevelferdsloven § 25 første og annet ledd. En dom i Dyrebeskyttelsen Norges favør vil naturligvis måtte få betydning for NKK og raseklubbenes aktiviteter og handlinger knyttet til oppdrett og avl cavalier king charles spaniel og engelsk bulldog.

På vegne av Dyrebeskyttelsen Norge og med forbehold om nye anførsler og bevis nedlegges følgende

påstand:

Norsk Kennel Klub

1. Det er i strid med dyrevelferdsloven § 25 første og annet ledd å avle hunderasen engelsk bulldog.
2. Det er i strid med dyrevelferdsloven § 25 første og annet ledd å avle av hunderasen cavalier king charles spaniel.

---

⁶ Ajourført versjon av Dyrevelferdsloven, kommentarutgave av Inger Helen Stenevik, Cecilie M. Mejdell, kommentar til § 25. Tilgjengelig på juridika.no.

Norsk Bulldog Klubb

1. Det er i strid med dyrevelferdsloven § 25 første og annet ledd å avle hunderasen engelsk bulldog.

Norsk Cavalierklubb

1. Det er i strid med dyrevelferdsloven § 25 første og annet ledd å avle hunderasen cavalier king charles spaniel.

- [REDACTED]
1. Det er i strid med dyrevelferdsloven § 25 første og annet ledd å avle hunderasen cavalier king charles spaniel.

2. [REDACTED] forbys å avle hunderasen cavalier king charles spaniel.

- [REDACTED]
1. Det er i strid med dyrevelferdsloven § 25 første og annet ledd å avle hunderasen engelsk bulldog.

2. [REDACTED] forbys å avle hunderasen engelsk bulldog.

For alle

1. Dyrebeskyttelsen Norge tilkjennes sakskostnader.

* * *

Denne stevningen er lastet opp elektronisk i Aktørportalen.

Advokatfirmaet Glittertind AS

Emanuel Feinberg
Advokat